

Fossheim Kraftverk
v/Oddmund Dalhus
Dalhusvegen 16
6214 NORDDAL

Vår dato: 14.12.2017
Vår ref.: 201503081-37
Arkiv: 312 / 099.2B
Dykkar dato:
Dykkar ref.:

Sakshandsamar:
Rune Moe
22959315/rmo@nve.no

Fossheim Kraft AS – Søknad om løyve til bygging av Fossheim kraftverk i Norddal kommune i Møre og Romsdal - NVE sitt vedtak

NVE har vedteke å avslå søknaden om løyve til bygging av Fossheim kraftverk. Grunngevinga for vedtaket er at det planlagde kraftverket vil kome i konflikt med verneverdiar i det verna Norddalsvassdraget. Konesjon kan ikkje bli gitt dersom utbygging er i strid med verneverdiane, jf. vassressurslova §§ 34 og 35, post 5 og 8.

Bakgrunn

Vi syner til søknad datert 02.02.2017 om løyve etter vassressurslova § 8 til bygging av Fossheim kraftverk i elva Herdøla i Norddal kommune i Møre og Romsdal.

Herdøla og Dyrdøla utgjør saman Norddalsvassdraget (vassdragsnummer 099.2Z), som vart varig verna gjennom verneplan IV (1993). Vassdraget ligg i Norddal kommune, og har sitt utløp i Norddalsfjorden. Vassdraget strekkjer seg frå bre til fjord, og har stort naturmangfald knytt til skred- og elvelaupsformer, aktive prosessar, geomorfologi og landformer. Det er store verdiar knytt til friluftsliv og kulturminne. Vassdraget er ikkje tidlegare nytta til kraftproduksjon av vesentleg storleik.

Fossheim kraftverk er planlagt med ein installert effekt inntil 0,99 MW. I St.prp. nr. 75 (2003-2004), ”Supplering av verneplan for vassdrag”, ble det foreslått å opne for konsesjonsbehandling av kraftverk med installert effekt inntil 1 MW i verna vassdrag. Dette blei vedteke av Stortinget den 18.02.2005, jf. vedtak nr. 240. Ein klar føresetnad for å gi løyve er likevel at verneverdiane ikkje blir svekka, jf. § 35 post 5 i vassressurslova.

Planlagd utbygging

Grunneigarane vil nytte fallet i Herdøla mellom kote 130 og kote 55. Herdøla er del av det verna Norddalsvassdraget. Det er planlagt å byggje eit Coandainntak som er ca. 25 m langt og 2,5 m høgt. Tilløpsrøyrret har diameter 1000 mm og vert nedgrave i heile si lengd på 770 m. Det søkjast om bygging av opptil ca. 100 m ny veg.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B
6800 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Middelvassføringa ved inntaket er 3,15 m³/s, og hovudalternativet i kraftverksplanane er planlagd med ei maksimal slukeevne på 1,66 m³/s. Det søkast også om eit redusert alternativ med slukeevne på 1,55 m³/s som nyttar same elvestrekning. Kraftverket vil ha ein installert effekt på 0,99 MW, og vil etter planen gje ein årsproduksjon på 6,0 GWh ved største alternativ. Det reduserte alternativet er på 0,90 MW og vil gje om lag 5,5 GWh/år. Utbygginga vil føre til redusert vassføring på ei 900 m lang elvestrekning. Det er planlagd å sleppe ei minstevassføring lik 5-persentilnivå på 1155 l/s sommartid (1.5-30.9) og 240 l/s resten av året.

Høyring og distriktsbehandling

Søknaden er handsama etter reglane i kapittel 3 i vassressurslova. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden blitt sendt lokale myndigheiter og interesseorganisasjonar for uttale saman med tre andre kraftverk i Norddal kommune i *småkraftpakke Norddal*.

NVE har mottatt følgjande fråsegn til søknaden:

Norddal kommune er positive til tiltaket, og seier at tiltaket er planlagt i eit LNF-område. Kommunen meiner etableringa av kraftverket vil være positivt for kommunal næringsutvikling og eit godt bidrag når det gjeld satsing på fornybar energi.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal har fremja motsegn til Fossheim kraftverk. Motsegna til Fossheim kraftverk er tufta på ein samla effekt av å redusere naturkvaliteten og inntrykksstyrken av Storfossen i eit område som er svært viktig for nasjonalt og internasjonalt friluftsliv og turisme, samt å ivareta Norddalselva sitt opphavelge potensial for anadrom fisk.

Møre og Romsdal fylkeskommune er nøytrale i saken. Fylkeskommunen opplyser om at gardstunet på Engeset er freda. Elles kjenner ikkje fylkeskommunen til automatisk freda kulturminner, men vurderer det ut ifrå tilsendte kart som eit visst potensial. Fylkeskommunen ber NVE vurdere tiltaket etter §12 i vassforskrifta for å sjå til at miljømåla for vassdraget vert ivareteke. Vidare tilrår fylkeskommunen å la storslåtte og flotte fossefall få stå uberørt og bli verande som ein attraksjon for både lokalbefolkning og tilreisande.

Statens Vegvesen har ingen kommentarar utover generelle omsyn til trafikksikkerheit, men minner om byggegrense etter vegloven.

Naturvernforbundet i Møre og Romsdal går på det sterkaste imot utbygging, med bakgrunn i store friluftsliv- og naturverdiar i og langs vassdraget. Naturvernforbundet viser til vernegrunnlaget for Norddalsvassdraget, der dei meiner at vassdraget er verna for å ivareta nettopp desse verdiane.

Naturvernforbundet opplyser generelt om at *«prosjekta i Norddals-pakken ligger heilt opp til grensene for naturområde og kulturlandskap som er vurdert som verneverdige etter internasjonal eller nasjonal målestokk.»* Naturvernforbundet meiner det bør tas omsyn til samla belastning, ettersom området er mykje nytta til vasskraft.

Direktoratet for Mineralforvaltning (DMF), Mattilsynet og Kystverket har ingen konkrete merknadar til prosjektet.

Mørenett AS vurderer at det er kapasitet i eksisterande nett, og har ingen innvendingar til tiltaket.

For fullstendige fråsegn viser vi til offentlig postjournal og/eller NVE sine heimesider til saka. Her finst òg tiltakshavar sin kommentar til dei innkomne fråsegna i saka (NVE-ref. 201503081-35).

Kriterier for konsesjon i verna vassdrag

Kraftutbygging i verna vassdrag skal ein unngå der utbygging vil svekke verneverdiane i vassdraget, jf. vassressurslova § 35, post 5. Det må gjerast ei konkret vurdering i kvart enkelt tilfelle, der det blir lagt vesentleg vekt på verneverdiane, jf. same paragraf, post 8. NVE legg særleg vekt på endringar i vassføringsregimet og naturinngrep i vurderinga av kva verknader ei utbygging vil ha på verneverdiane.

Dersom verneverdiane kan ivaretakast gjennom omsøkte planer for eit kraftverk i verna vassdrag, skal det deretter gjerast ei vurdering og vektning av fordelar mot ulemper for ålmenne og private interesser, jf. vassressurslova §§ 8 og 25.

Noregs vassdrags- og energidirektorat sine vurderingar

NVE si vurdering byggjer på fråsegnene og informasjon gitt i konsesjonssøknaden, biomangfaldrapportar, verneplan IV for vassdrag, eiga sluttsynfaring og andre tilgjengelige kjelder. NVE meiner det ligg føre tilstrekkelig informasjon til å fatte vedtak i saka.

Norrdalsvassdraget blei verna i Verneplan IV (1993). Vernet gjeld heile vassdraget, dvs. hovudelva med sideelver. Vassdraget er i dag ikkje nytta til produksjon av vasskraft. Formålet med Verneplan for vassdrag var å gjenspegle eit tverrsnitt av norsk vassdragsnatur ved å spare ein del vassdrag for kraftutbygging der det var meint at desse vassdraga hadde store kvalitetar som skal takast vare på innanfor eit eller fleire tema. I tillegg til at Norrdalsvassdraget er eit anbefalt type- og referansevassdrag, er også inngrepsfridom, landskap, biologiske verdiar og store kulturminneverdiar utpeika som sentralt for vernegrundlaget. Stort naturmangfald knytt til elvelaupsformer, samt store kulturverdiar i eit kontrastrikt landskapsbilde gjer Norrdalsvassdraget etter NVE si mening til eit viktig utsnitt av norsk vassdragsnatur.

Hydrologiske verknader av utbygginga

Middelvassføringa i Herdøla er berekna til 3148 l/s, og kraftverket er planlagt med ei slukeevne på høvesvis 43 og 47 % av middelvassføringa. Dette inneber at Herdøla berre vil ha minstevassføringa tilbake (1155 l/s sommer og 240 l/s vinter) i deler av året i normale og tørre år. 5-persentilane sumar/vinter er lagt til grunn for planlagt minstevassføring. Slukeevna blir av NVE vurdert som forholdsvis stor, gitt at Norrdalsvassdraget er eit verna vassdrag. Olje- og energidepartementet (OED) skriv følgjande i si klageavgjerd for Råfossen kraftverk, datert 05.01.2012: *”Det er et uttalt mål at vannføringen i et vernet vassdrag skal være variert og gjenspeile naturlige forhold også etter en utbygging.”*

I dei løyva som er gitt til nye kraftverk i verna vassdrag dei seinaste åra, ligg slukeevna i all hovudsak mellom 20 og 50 % av middelvassføringa, og den planlagde slukeevna ligg dermed heilt i øvre sjikt. NVE vil her syne til Kilåi kraftverk og OED si vurdering i vedtak av 07.11.2014, der departementet reduserer slukeevna frå 60 til 50 prosent i endeleg konsesjon med grunngeving i hyppigare og lengre periodar med flaumoverlaup. I høve slukeevne vil særleg alt. 2 ligge innfor dei generelle føringane i verna vassdrag, men vassuttaket vil etter NVE si mening likevel bli merkbar i eit hovudvassdrag.

Landskap, kulturmiljø og friluftsliv/reiseliv

Norrdal ligg i landskapsregion 23 *Indre bygder på Vestlandet* (Pushmann 2005), eit område prega av fjordar med høge tindar og korte vassdrag. Norrdal har eit rikt kulturlandskap der vassdraga etter NVE si mening spelar ei sentral rolle. Søkar beskriv sjølv området på følgande måte:

«Norrdalsvassdraget deler seg ved Storfossen, i Dyrdøla mot sør, og Herdøla mot øst. Begge elvane har utspring i botnar i et alpint fjellterreng. Fjellet Torvløysa skil dei to elvane, før dei

møtast nedanfor Storfossen. Storelva/Herdøla renn frå Slettdalsfjellet og heilt ut i Norddalsfjorden, over ei strekning på 16,5 kilometer

(...)

Frå fjorden og opp Norddal fram til inntaket er der aktivt jordbruksområde, med bær og planteproduksjon og husdyrhald. Der ligg gardar, innmark, skog og vegar på både sider av elva. Elva vert og kryssa av tre bruer over ei strekning på 2,5 kilometer.»

I søknaden skildrast influensområdet som prega av menneskelige inngrep og innmark, og søker meiner at kraftverket vil ha små konsekvensar. NVE har forståing for denne framstillinga, men meiner likevel at det må leggjast større vekt på dei negative konsekvensane av dei føreliggande utbyggingsplanane. Redusert vassføring i Herdøla vil svekke vassdraget sin plass i landskapet for både fastbuande i Norddal og turistar til Herdalssetra og områda rundt. Dette vil også gjelde for røyrgatetraseen i ein del år framover dersom kraftverket vert realisert.

Sett i lys av vassdragets vernestatus og at vassdraget i dag ikkje er nytta til kraftproduksjon, er dette forhold det etter NVE si meining må leggjast stor vekt på. Det er også eit viktig moment at Herdøla saman med Dyrødøla utgjør hovudvassdraget i det verna Norddalsvassdraget.

Norrdal ligg også i kort avstand frå kjerneområder for turisme på søre Sunnmøre, som mellom anna Geiranger, med tusenvis av turistar årleg. Vidare opp langs Herdøla kjem ein opp til Herdalssetra, eit mykje besøkt seterområde med gode moglegheiter for friluftsliv i fjellområda rundt. Fylkesmannen har òg påpeika dette i fråsegna si av 07.06.2017:

«Området er attraktivt for nasjonal- og internasjonal turisme og friluftsliv. Natur og kultur knytt til seterliv i Herdalen. Herdalssetra er ein svært viktig destinasjon som kvart år er besøkt av mange, ikkje minst frå cruisetrafikk i fjordområda. Ferdseilen mellom fjord og øvre dalområder går langsetter vassdraget.»

NVE meiner at tiltaket vil vere uheldig for landskapsbildet, som igjen vil ha negativ innverknad på både nasjonal- og internasjonal turisme, samt friluftsliv.

Naturtypar og biologisk mangfald

I Herdøla er det avgrensa ei fossesprutsone med fosseeng (C-verdi) like nedstraums Storfossen. Utover ei relativt lav verdsetjing av fosseenga, er det påvist eit frodig artsinventar langs vassdraget. NVE vil trekkje fram at den fuktkevjande arten sunnmørsmarikåpe (VU), òg kalla Norddalsmarikåpe, er påvist i vassdraget like oppstraums Storfossen. Arten er endemisk for Stranda og Norddal, og har truleg sitt opphav som art i dette området. NVE meiner difor at omsøkte planer om Fossheim kraftverk vil være i direkte strid med hensikten bak vassdragsvernet og ønsket om å bevare dei naturlege forholda i elva, jf. grunnjvinga for vernet av Norddalsvassdraget, referert ovanfor.

Av akvatiske verdiar er det både laks og sjøaure i Herdøla opp til Storfossen. Fylkesmannen har med bakgrunn i nettopp dette fremja motsegn til Fossheim kraftverk.

NVE meiner at den samla verknaden på naturmiljø, herunder viktige naturtypar og akvatisk miljø, er av betydning for konsesjonsspørsmålet, særleg i lys av at vassdraget mellom anna er verna for å ivareta biologisk mangfald.

Figur 1: Bilda syner Herdøla i kulturlandskapet langs dalbotnen. Fallet som søkast nytta utgjer midtre tredjedel av elveutsnittet. Øvst til høgre er Storfossen, med gryta nedstraums fossen under, begge på utbyggingsstrekninga. Foto: NVE.

Oppsummering

I vurderinga av Fossheim kraftverk, er det etter NVE sitt syn liten tvil om at omsynet til vassdragsvernet talar imot ei utbygging. Det er omsynet til landskap, friluftsliv og reiseliv som er dei viktigaste argumenta i denne vurderinga, samt omsynet til biologisk mangfald. NVE meiner at tiltaket vil ha negative konsekvensar som ikkje kan avbøtast med tiltak. Verdien av Herdøla som del av det verna Norddalsvassdraget vil bli vesentleg svekka dersom Fossheim kraftverk blir bygd.

Etter NVE si vurdering vil ei utbygging som omsøkt vere i konflikt med vassressurslova § 35, post 5. Konesjon kan då ikkje gjevast.

Konklusjon

NVE kan i medhald av vassressurslova § 35, post 8 avslå ein søknad om løyve til vasskraftutbygging i eit verna vassdrag dersom det er heilt klart at omsynet til vassdragsvernet talar imot, jf. § 35 post 5. Basert på føreliggande søknad med miljørapport, samt innkomne fråsegner i samband med høyring/offentleg ettersyn, avslår NVE søknaden. Det planlagde kraftverket vil kome i konflikt med verneverdiane i vassdraget. Tiltaket vil føre til ei vesentleg endring av naturleg vassføring i Herdøla, og vil ha negative konsekvensar for Norddalsvassdraget sine verdiar knytt til landskap, friluftsliv og biologisk mangfald. Løyve kan ikkje bli gitt i strid med verneverdiane, jf. vassressurslova §§ 34 og 35, post 5 og 8. Pga. tiltaket si plassering og verneverdiane sin art, er det NVE si vurdering at verknadane ikkje kan avbøtast med tiltak.

De kan klage på denne avgjerda til Olje- og energidepartementet innan 19.01.2018, jamfør forvaltningslova kapittel VI. Grunna ferieavvikling i klageperioda vert fristen sett lengre enn tre veker

frå det tidspunktet underretninga er kome fram til partane. Retten til å klage er avgrensa til partar (grunneigarar, rettshavarar og konsesjonssøkjar) og andre med rettsleg klageinteresse (hovudsakleg organisasjonar som representerer råka interesser).

Ei eventuell klage skal grunnjevast skriftleg, stilast til Olje- og energidepartementet og sendast til NVE. Vi ønskjer elektronisk innsending til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Med helsing

Rune Flatby
avdelingsdirektør

Øystein Grundt
seksjonssjef

Dokumentet vert sendt utan underskrift. Det er godkjent etter interne rutinar.

Vedlegg: Kart Fossheim kraftverk